

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของ เรื่อง

มูลเหตุที่สำคัญที่ทำให้ผู้เขียนมีความประสงค์ศึกษา เรื่อง "การใช้กฎหมายอิสลามในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล" นั้น ก็ด้วยเหตุผล ดังนี้

1. มุสลิมกับประเทศไทยมีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีประชาชนชาวไทยส่วนหนึ่งทางภาคใต้ โดยเฉพาะบริเวณที่เรียกว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้นับถือศาสนาอิสลาม ชาวไทยเหล่านั้นแม้จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากประชาชนชาวไทยทั่ว ๆ ไป แต่ตามข้อเท็จจริงทั้งในประวัติศาสตร์และในปัจจุบันต่างก็ได้รับเสรีภาพ ความเสมอภาคและความคุ้มครองทางศาสนา การเมือง เศรษฐกิจและสังคมเท่าเทียมกับชาวไทยที่นับถือศาสนาอื่น ๆ และสามารถที่จะอยู่ร่วมกันโดยสันติตลอดมา

ความเป็นมุสลิมนั้น มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากประชาชนส่วนอื่นก็คือ การมีชีวิตอยู่ภายใต้หลักการทางศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด โดยมีหลักกฎหมายอิสลาม (Shariah Law) เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมด้วยกัน เพราะกฎหมายอิสลามก็เป็นส่วนหนึ่งของหลักการทางศาสนาอิสลาม เมื่อกฎหมายอิสลามเป็นส่วนหนึ่งของหลักการทางศาสนาอิสลามที่มุสลิมได้ศรัทธายึดมั่น จึงกล่าวได้ว่าประเทศไทยได้คุ้นเคยรู้จักกับระบบกฎหมายอิสลามมาช้านานพร้อม ๆ กับการเข้ามาของศาสนาอิสลามในประเทศไทย และประเทศไทยได้รู้จักระบบกฎหมายอิสลามก่อนที่จะรู้จักกับระบบกฎหมายของประเทศตะวันตก เมื่อมุสลิมเป็นประชาชนส่วนหนึ่งของประเทศไทยศาสนาอิสลามก็เป็นศาสนาหนึ่งของประเทศไทย ดังนั้น กฎหมายอิสลามก็น่าจะถือว่าเป็นกฎหมายอีกประเภทหนึ่งของประเทศไทยในฐานะที่ประชาชนชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ยึดถือปฏิบัติต่อกันมาเป็นเวลานาน ไม่ว่าจะได้รับการรับรองจากรัฐหรือไม่ก็ตามอิสลามศาสนิกก็จำเป็นต้องยึดถือปฏิบัติ

ฉะนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงเห็นว่า ในฐานะที่กฎหมายอิสลามก็เป็นระบบกฎหมายหนึ่งของประเทศจึงน่าจะได้อีกศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารกฎหมายอิสลาม

2. ปัจจุบันจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับความสนใจจากรัฐบาลในฐานะที่เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาทางด้านการเมือง การปกครอง รัฐบาลจึงได้มีการวางแผน กำหนดโครงการและนโยบายเพื่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับนโยบายการปกครองและการพัฒนานั้น รัฐบาลได้คำนึงถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องกับประเพณี การนับถือศาสนาอิสลามของประชาชนในท้องถิ่น เป็นสำคัญ และได้พยายามทุกวิถีทางที่จะหลีกเลี่ยงมิให้มีความขัดแย้งหรือกระทบกระเทือนความรู้สึกของประชาชนในเรื่องสิทธิศาสนา¹ ในขณะที่รัฐบาลมีนโยบายการปกครองและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยถือเอาความเหมาะสมและสอดคล้องกับประเพณีนับถือศาสนาอิสลามเป็นหลัก แต่การใช้กฎหมายอิสลามนั้นกลับสวนทางกับนโยบายของรัฐดังกล่าว กล่าวคือได้มีข้อกำหนดการใช้กฎหมายอิสลามเฉพาะในศาลเท่านั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ ไม่อาจจะพิจารณาการใช้กฎหมายอิสลามเองได้ การมีข้อกำหนดเช่นนี้นับว่าเป็นการไม่คำนึงถึงสภาพความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่จะดำเนินไปตามหลักกฎหมายอิสลาม

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า สิ่งที่จะต้องพิจารณาหนึ่งสำหรับการพัฒนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีประชาชนนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ก็คือ การใช้กฎหมายอิสลามอย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ เพราะการใช้กฎหมายอิสลามที่เหมาะสมนั้นจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยจะก่อให้เกิดการเร่งเร้ากระตุ้นเตือนให้มุสลิมเข้ามาจับบทบาทมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐ การพัฒนาที่ไม่ได้รับความสนใจและความร่วมมือของประชาชนแล้วย่อมเชื่อได้ว่าการพัฒนานั้นย่อมจะต้องประสบกับความล้มเหลว

3. กฎหมายเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามนั้นเป็นกฎหมายพิเศษที่มีบัญญัติยกเว้นผลบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งควรจะได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีการและองค์กรสำหรับบริหารกฎหมายอิสลามเอาไว้อย่างชัดเจน แต่ในปัจจุบันการ

¹ วิชาเลือก วุฒิสันทร (กับพวก) คำสอนและวัฒนธรรมไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี 2523), หน้า 13.

ใช้กฎหมายอิสลามยังขาดรายละเอียดในเรื่องเหล่านี้ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติทำให้การใช้กฎหมายอิสลามไม่อาจละบรรลุเป้าหมายเพื่อจะส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ได้รับความสะดวกและความยุติธรรมเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและมรดก ในขณะที่การใช้กฎหมายอิสลามในประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีลักษณะปัญหาคล้ายคลึงกับประเทศไทย คือฟิลิปปินส์ ศรีลังกาและสิงคโปร์ ได้พัฒนาการใช้กฎหมายอิสลามในรูปแบบต่าง ๆ ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงเห็นว่าน่าจะได้ทำการศึกษาถึงปัญหาการใช้กฎหมายอิสลาม เพื่อหาข้อเสนอนะที่ดีเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้กฎหมายอิสลามในประเทศไทยให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งจะพัฒนาและแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาแล้วนานนับศตวรรษให้ยุติลงได้

วัตถุประสงค์ในการทำวิทยานิพนธ์

1. เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์ ความเป็นมาของกฎหมายอิสลามจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษา ลักษณะ รูปแบบของการใช้กฎหมายอิสลามและแนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลาม ตลอดจนโครงสร้างที่จำเป็นสำหรับการกฎหมายอิสลาม โดยเทียบเคียงกับประเทศที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อย
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้กฎหมายอิสลามในปัจจุบัน

ลุ่มมูติฐานในการทำวิทยานิพนธ์

ข้อลุ่มมูติฐานในการทำวิทยานิพนธ์มี ดังนี้

1. การใช้กฎหมายอิสลามในปัจจุบันยังไม่มีกลไกการสนองตอบต่อแนวนโยบายของรัฐที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนใน 4 จังหวัดภาคใต้ เพราะการใช้กฎหมายอิสลามนั้นขาดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและสถาบันทางศาสนาอิสลามสำหรับการบริหารกฎหมายอิสลามจึงเป็นปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจรับรองสิทธิต่าง ๆ ของมุสลิมตามหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วย ครอบครัวมรดกได้ ผลที่ติดตามมาก็คือความไม่เข้าใจกันระหว่างรัฐกับประชาชนชาวมุสลิม รัฐจึงขาดความร่วมมือจากประชาชน

2. จากการใช้กฎหมายอิสลามที่จำกัดเฉพาะในเวลานั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบความสัมพันธ์ในระหว่างครอบครัวที่ล่มสลายใต้หลักกฎหมายอิสลาม

3. การใช้กฎหมายอิสลามในปัจจุบันยังขาดรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการใช้กฎหมายอิสลามนั้นสมควรจะได้มีการปรับปรุงแก้ไข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ

1. ได้ทราบถึงความจำเป็นที่จะต้องนำกฎหมายอิสลามมาบังคับใช้กับมุสลิม และ ได้ทราบถึงสภาพภาพของกฎหมายอิสลามที่ใช้อยู่ในประเทศที่มีมุสลิม เป็นชนกลุ่มน้อย
2. ได้ทราบถึงลักษณะในการใช้กฎหมายอิสลาม เป็นต้นว่า ขอบเขตการใช้กฎหมายอิสลาม สถานะในการบริหารกฎหมายอิสลามและวิธีการใช้กฎหมายอิสลามในประเทศที่มีมุสลิม เป็นชนกลุ่มน้อย
3. ได้ทราบถึงปัญหาอันเกิดจากการใช้กฎหมายอิสลามและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในเรื่องนี้ จะเป็นการศึกษาถึงความเป็นมา ลักษณะของการใช้กฎหมายอิสลามตลอดจนสถาบันทางศาสนาอิสลามที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารกฎหมายอิสลามในประเทศต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน คือ มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อย เป็นต้นว่า ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ศรีลังกาและอินเดียบ้างเล็กน้อย แต่ในบางกรณีจะอ้างอิงถึงการใช้กฎหมายอิสลามในประเทศมุสลิมเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกันในทางประวัติศาสตร์ ในฐานะที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกเหมือนกัน เช่น ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย แต่ส่วนใหญ่จะได้ศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล พ.ศ. 2489 Administration of Muslim Law Act 1968 ของสิงคโปร์ และ Code of Muslim Personal Laws 1977 ของฟิลิปปินส์ ทั้งนี้จะกล่าวถึงเนื้อหาสาระของกฎหมายอิสลามหรือที่เรียกกันว่า สารบัญญัติว่าด้วยครอบครัวมรดกให้หน่อยที่สุด

อนึ่ง การทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ทำโดยการวิจัยเอกสารเป็นหลักสำคัญโดยเฉพาะจากหนังสือบทความภาษาไทย ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ก็ได้สอบถามผู้ทรงคุณวุฒิหลาย ๆ ท่าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย